

Dzurinda si dal o jeden maraton navíc

Mikuláš Dzurinda změnil Slovensko k lepšímu a v roce 1998 ho doslova zachránil. Měl ale odejít už před šesti roky, kdy by odcházel jako vítěz.

LUBOŠ PALATA
redaktor LN

Je to už deset let, kdy si Mikuláš Dzurinda přijel do Prahy zaběhnout desetikilometrový městský běh. Čekal jsem na něj na rohu jedné z postranních ulic ústících na Václavské náměstí. Spolu se mnou se tam rozklusával tehdejší místopředseda vlády a pozdější premiér Vladimír Špidla a tehdejší mluvčí vlády, dnes významný socialistický europoslanec Libor Rouček.

V červencích trenýrkách a červeném spartakiádním tričku působil Špidla trochu jako „socka“. Zvláště když u rohu zastavil mercedes a z něho se vynořil Dzurinda v novotou zářící běžecké soupravě se slovenskými znaky, na nohou pořádně drahé speciální běžecké boty.

SDKÚ má šest procent, Fico 44. Více než Mečiar po volbách roku 1992, na začátku Dzurindova velkého politického maratonu.

”

Když běh odstartoval, nasadil Dzurinda, v jehož závěsu běžel i ochrankář, takové tempo, že se už na Národní nejen mně, ale i mnohem trénovanějším českým sparringpartnerům Roučkovi i Špidlovi nechtělo. Usoudil jsem, že jediný způsob, jak stihnout Dzurindu v cíli, je běh vzdát a co je nejrychleji se přesunout do cíle běhu na Staroměstském náměstí.

Tam mě ale čekalo překvapení. V cíli nebyl první Dzurinda, ale Špidla. Po něm přiběhl Rouček. Dzurinda nikde. Ochranka, která měla Dzurindu na starosti a po trase si ho předávala (nikdo mu totiž nestačil), spolu nervózně komunikovala. Slovenský premiér stále nebyl.

Přiběhl, notně zničený, až po dalších dlouhých dvaceti, třiceti minutách po Špidlovi a Roučkovi. „Nechali nás to běžet dvakrát,“ říkal zadýchaně a ani nenadával. Chybou organizátorů totiž část běžců neza-

mířila po deseti kilometrech do cíle, ale zaběhla si většinu trasy ještě jednou. Své reportáži v novinách jsem tehdy dal titulek: *Dzurinda byl nejrychlejší, ale Češi vyhráli.*

Na úsměvnou historku jsem si vzpomněl, když jsem v neděli viděl Mikuláše Dzurindu v televizním studiu po předčasných slovenských volbách. Od doby, kdy jsme spolu loni mluvili naposledy, ze-stárl o pět let.

Přestože byl největším poraženým voleb a jeho strana získala jen třetinu hlasů oproti volbám v roce 2010, on jediný byl Robertu Ficovi ve studiu důstojným partnerem. V pondělí odpoledne pak udělal po patnácti letech na špičce slovenské politiky poslední velké gesto své velké politické kariéry. Oznámil, že na květnovém sněmování své strany Slovenské demokratické a křesťanské unie (SDKÚ) už nebude kandidovat na post předsedy a zůstane řadovým poslancem zahraničního výboru.

Z pohledu mnoha Slováků se mu stalo něco podobného jako tehdy před deseti lety v Praze. Dzurinda zbytečně běžel o kolo víc a zbytečně prohrál. On sám má i dnes zřejmě stejný pocit jako v Praze. Že rozhodně neprohrál.

Vítěz nad mečiarismem

Mikuláš Dzurinda by se možná nikdy nestal slovenským premiérem, kdyby nebyl Vladimíra Mečiar. Dzurinda, pocházející ze železničářské rodiny, byl železnici věrný až do listopadu '89. I bez stranické knížky to v roce 1988 dotáhl na ředitele odboru informačních technologií na vedení železnic v Bratislavě.

Po vstupu do Křesťanskodemokratického hnutí (KDH), které po roce 1990 bylo nejsilnější vládní stranou, se stává náměstkem ministra dopravy. Od roku 1992 je poslancem a jeho ambice míří vysoko. Zkouší kandidovat na předsedu KDH, ale s Jánem Čarnogurským jasně prohraje.

Když je v roce 1997 jasně, že autoritářského premiéra Mečiaru může parazit jen spojenectví pravicových stran, vytváří se nejdříve pravicová koalice. Dzurinda, místopředseda KDH, se stává její tváří, ale oficiálně se jeho funkce jmenuje „mluvčí“. Jenže pak Mečiar mění volební zákon a pravice se formálně sdružuje do jedné strany – Slovenské demokratické koalice. Dzurinda je formálně jejím lídrem. Pravice jen o půl procenta s Mečiarrem prohrává, ale může s dalšími „demokratickými“ stranami sestavit většinovou vládu široké koalice.

Dzurinda se stává premiérem. Snaží se přeměnit SDK v jednu stranu (a pohlit především svoje mateřské KDH). To se mu sice nepodaří, ale vládu udrží pohromadě celé čtyři roky.

Dzurindova hvězdná chvíle přichází v roce 2002, kdy sice Mečiar opět neporáží, ale jeho strana,

Šéfem strany už nebudu, oznámil Mikuláš Dzurinda den po nedělních volbách FOTO REUTERS - RADOVAN STOKLASA

V plné síle, politické i fyzické. Dzurinda s Vladimírem Špidlou v červenci 2002 FOTO ARCHIV LN - JAN ZÁTORSKÝ

teď už Slovenská demokratická a křesťanská unie, odsouvá na třetí místo ambiciózního Roberta Fica a jeho Směr.

A co víc, čtyři pravicové strany mohou sestavit reformní vládu. Ta sepiše dlouhý seznam zásadních reforem, od rovné daně, přes poplatky ve zdravotnictví, omezení sociálních dávek, až po zásadní reformu penzijního systému. A učebnicově je okamžitě zavádí tempem, které střední Evropa od roku 1990 nezažila.

Především rovná daň zafunguje okamžitě. O Slovensku se mluví po celé Evropě, do „černé díry“ Evropy, kterou byla země na konci Mečiarovy vlády v roce 1998, směřuje nejvíce investic v regionu, slovenská ekonomika se rozbíhá nebývalým tempem.

Jenže velká část Slováků stále ještě cítí brutální utazení opasků na počátku Dzurindových reforem, a tak volí Roberta Fica a jeho levicový Směr, slibující, že tvrdě liberální reformy zruší.

Asi jen Dzurinda sám ví, jak to bylo opravdu se skandálem Gorila. Ale mlčí, nevysvětluje, téměř se nehájí.

”

Přesto dokáže Dzurinda volby neprohrát a Fico musí vzít do vlády Mečiar a Slotu, aby vytrvalému maratonci vzal možnost sestavit vládu. Země je ale v EU i v NATO, Dzurinda má takřkající odpracováno.

Šest ku čtyřiceti čtyřem

Zbytek už je jen trápení. „Schránkový skandál“ před volbami 2010 řeší Dzurinda odstoupením z kandidátky a vystrčením Ivety Radičové na pozici lídra. Voliči dávají pravicí zázračně šanci na sestavení vlády a Dzurinda je v ní na podivné pozici ministra zahraničí – jako předseda a stranický nadřazený Ivety Radičové.

Radičová shazuje na podzim vlastní vládu a Dzurinda ji v tom nechá. Pak přijde korupční skandál Gorila a asi jen Dzurinda sám ví, jak to s ním opravdu bylo. Ale mlčí, nevysvětluje, téměř se nehájí.

Když konečně svůj politický maraton vzdává, je na všechno pozdě. Je po volbách. SDKÚ má šest procent, Fico čtyřicet čtyři. Ještě víc než Mečiar v roce 1992, na začátku Dzurindova velkého politického maratonu. Maratonu, který si největší politik celé historie Slovenska zaběhl zbytečně dvakrát.

POLEMIKA

Paparazzo

Dějiny lidstva mají mj. tu vlastnost, že ústí do přítomnosti. Čím více se jí blíží, tím víc se mění badatel z nudného šmudly s klotovými rukávy a s nosem zabořeným do zaprášených foliantů v agilního chlapíka vyzbrojeného kvalitní technikou, který šmejdí kolem celebrit a snaží se postihnout jejich slabé stránky.

A tak se Petr Zidek v posledním magazínu LN zaměřil na choť nynějšího premiéra Radku Nečasovou (Paní „oběd byl vynikající“, Pátek LN 9. 3.). Zatím se mu podařilo zjistit jeden znepokojující a pobuřující detail, totiž nedostatek jakýchkoli znepokojujících a pobuřujících detailů. Neví se, kde se paní Nečasová narodila, jak se jmenovala za svobodna, co dělají její rodiče a zda má nějaké sourozence. Chybějí údaje o jejich dobročinných aktivitách a její fotografie zdaleka nedosahují kvality těch, jimiž ozdobily předvolební kalendář své strany aktivistky Věci veřejných. Odtud vyvozuje pan Zidek závěr, že paní Nečasová nechce s manželem sdílet jeho svět. Odpověď proč prý musíme přenechat budoucím historikům.

Tak především, před závorku je třeba vyloučit toto: premiér je veřejný činitel a je legitimní žádat na něm informace o jeho minulosti i přítomnosti. Jeho manželka žádný veřejný činitel není a má právo veřejně činná nebýt a své soukromí si chránit jako kdokoli jiný. Pokud na tomto právu úporně trvá, dává zároveň nájevo jakousi bezbrannost, což přitahuje různé predátory. Vyvozovat, že nesdílí s mužem jeho svět, je trochu moc.

Jako oběť honitby není přitažlivá kvůli sobě, ale kvůli svému manželovi. Chut roste tím víc, čím méně se toho o něm kompromitujícího ví a čím víc lovci z toho či onoho důvodu nesedí.

A pokud jde o přenechání budoucím historikům, není pan Zidek zase až tak velký altruista: na závěr článku vyzývá čtenáře, aby posílali informace, které by dokázaly zaplnit „bílá místa“ v životě paní Nečasové na uvedenou e-mailovou adresu. Je to něco jako pokus o organizaci jakési amatérské ABL. Jsem sám, komu to připadá nechutné?

Bohumil Doležal, politolog

DISKUSE

Splácet dluhy se vyplatí

JAROMÍR JIRSA
místopředseda
Městského soudu v Praze

Obhajoba „vymahačů“ dluhů je dnes předurčena k odsouzení. Přesto se o ni pokusím, neboť pozoruji se znepokojením kampaň, která je proti subjektivně legálně vymáhajícím práva vedena, a od toho už je krok k tomu, že normální je i porušit právo. Jakoby se vracelo pravidlo – „kdo nekrade, okrádá rodinu“. Vypadá to dokonce, že rezignujeme na budování právního státu, v němž se ani ten nejmenší prohřešek nemůže normou stát.

Jaká má být role soudce v této atmosféře? Někteří kolegové se svezli na vlně boje proti kšeftům s pohledávkami, a dokonce veřejně vyzývají ostatní soudce, aby rozhodovali, jak oni myslí, že je správné, což je chování zralé na kárnou žalobu. Aby bylo jasno – soudce musí každou kauzu hodnotit i z hlediska

o 180 stupňů a nikdo se neptá na názor těch, kteří nic neporušili – tedy věřitelů? Jde o logický vývoj společnosti, v níž se zadlužení stalo normou. Se závazky jdou ruku v ruce povinnosti, které je třeba plnit. Protože je jich čím dál více, přibývá i těch, kteří je porušují, od černé jízdy, přes krádeže autorských děl z internetu, po neplacení nájemného, a chovají se v rozporu s právem (o etice raději nepiši). Společenské principy se mění. Dlužit je normální, a od toho už je krok k tomu, že normální je i porušit právo. Jakoby se vracelo pravidlo – „kdo nekrade, okrádá rodinu“. Vypadá to dokonce, že rezignujeme na budování právního státu, v němž se ani ten nejmenší prohřešek nemůže normou stát.

Jaká má být role soudce v této atmosféře? Někteří kolegové se svezli na vlně boje proti kšeftům s pohledávkami, a dokonce veřejně vyzývají ostatní soudce, aby rozhodovali, jak oni myslí, že je správné, což je chování zralé na kárnou žalobu. Aby bylo jasno – soudce musí každou kauzu hodnotit i z hlediska

Nesmíme sklouznout k paušalizujícím odsudkům těch, kteří se legálně živí vymožením dobrovolně nezaplaceného dluhu

”

dobrych mravů, společenské situace a citlivě využívat „změkčující“ zákonná ustanovení i ve vztahu k dlužníkům. Platí i to, že náklady soudního řízení musejí být účelně vynaložené, aby je ten, kdo dluh vymáhá, mohl čítit nahradit, protože řízení před soudem nemá sloužit jako podnikatelský záměr. Soudce může po moudrém zvážení

ní situace dospět k závěru, že „nepochá vydělat“ obchodníka s pohledávkami a nepřizná mu náklady soudního řízení, aby se z dluhu nestal desetinásobek. Musí tak ovšem učinit výjimečně a s pečlivým přihlednutím ke konkrétní situaci, aby nedocházelo k libovůli. Zároveň s vědomím, že vedle rozhodování je jeho povinností vychovávat občany k respektu k právům jiných. A to se v poslední době hromadně neděje.

Nesmíme sklouznout k paušalizujícím odsudkům těch, kteří se legálně živí vymožením dobrovolně nezaplaceného dluhu. Hlavně však – využijme kampaň proti „kupčení s pohledávkami“ a stejně hlasitě volejme po tom, že právo se má dodržovat, dluhy platit a že se to vyplatí. Že kdyby nedocházelo k porušování povinností, nebylo by s čím kupčit.

On se totiž chytrý český dlužník brzy dozví, že má souzení zadarmo, a proč tedy ještě častěji nějakou povinnost neporušit, když mu to navíc soudy posvěť. To je však cesta do pekla, a ne k právnímu státu.